

Sygnatura akt III C 1815/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

S., dnia 17 sierpnia 2016 r.

Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie III Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Joanna Suchecka

Protokolant: sekretarz sądowy Joanna Schultz

po rozpoznaniu w dniu 17 sierpnia 2016 r. w Szczecinie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K.

przeciwko J. K.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego J. K. na rzecz powódki (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. kwotę 500 zł (pięćset złotych) z odsetkami umownymi od dnia 9 lipca 2015r. w wysokości 10 %, przy czym nie wyższymi niż czterokrotność stopy lombardowej NBP;

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 142,20 zł (sto czterdzieści dwa złote dwadzieścia groszy) tytułem kosztów procesu.

Sygn. akt III C 1815/15

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 17 sierpnia 2016r. wydanego w postępowaniu uproszczonym

W pozwie z dnia 26 września 2015r. powódka (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. wniosła o zasądzenie od pozwanego J. K. kwoty 625 zł z odsetkami rocznie od dnia 9 lipca 2015r. i kosztami procesu.

Powódka wskazała, że udzieliła pozwanemu pożyczki za pośrednictwem serwisu internetowego pod adresem, którego jest właścicielem. Przedmiotem pożyczki była kwota 500 zł na okres 30 dni. Opłata za udzielenie pożyczki została ustalona na 125 zł. Termin zwrotu pożyczki do 9 lipca 2015r., a pozwany nie uregulował do tej pory należności.

Nakazem zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym orzeczono zgodnie z żądaniem pozwu.

W sprzeczności od tego nakazu pozwany wniosł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania. Pozwany zaprzeczył, aby posiadał wobec powódki wskazane w pozwie zadłużenie. W toku postępowania, na rozprawie w dniu 22 czerwca 2016r., pełnomocnik pozwanego przyznał, że zawarł z powódką umowę pożyczki na kwotę 500 zł i że kwota ta została mu wypłacona. Wskazał, że kwestionuje roszczenie pozwu częściowo, a mianowicie w zakresie dotyczącym kwoty 125 zł stanowiącej opłatę za udzielenie pożyczki podnosząc, że opłata ta będąca jedynym kosztem pożyczki stanowi próbę obejścia przez powódkę przepisów o odsetkach maksymalnych.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka (...) sp. z o.o. w K. jest podmiotem, który udziela pożyczek gotówkowych za pośrednictwem serwisu internetowego dostępnego pod adresem URL [http://www\(...\)](http://www(...)) Korzystając z tego serwisu pozwany J. K. złożył wniosek o udzielenie pożyczki w kwocie 500 zł na okres 30 dni. Na podstawie tego wniosku strony zawarły umowę ramową udzielania pożyczek gotówkowych. Zgodnie z tą umową pożyczkobiorca sam decyduje o wysokości kwoty pożyczki i okresie pożyczki, jednakże w granicach określonych regulaminem. Udzielenie każdej pożyczki związane jest z pobraniem przez pożyczkodawcę opłaty za udzielenie pożyczki, obliczanej stosunkowo, zależnej od kwoty pożyczki oraz okresu pożyczki. Pożyczkobiorca jest każdorazowo informowany o wysokości opłaty za udzielenie pożyczki poprzez ustawienie i akceptację parametrów pożyczki podczas sporządzania wniosku o udzielenie pożyczki. Opłata rejestracyjna w wysokości 0,01 zł oraz opłata za udzielenie pożyczki stanowią jedyne koszty pożyczki. Począwszy od dnia następnego po ostatnim dniu okresu pożyczki do dnia całkowitej spłaty kwoty pożyczki pożyczkodawca jest uprawniony do naliczania odsetek za czas opóźnienia. Odsetki za czas opóźnienia niespłaconych kwot pożyczki naliczane są w wysokości 10 % rocznie, przy czym nie więcej niż czterokrotność stopy lombardowej NBP. Integralną część umowy ramowej stanowią: Regulamin udzielania pożyczek, Tabela i formularz informacyjny. Zgodnie z Tabelą opłata za udzielenie pożyczki w kwocie 500 zł na 30 dni wynosi 125 zł.

Wyplata kwoty 500 zł nastąpiła w dniu 8 czerwca 2015r.

n iesporne, a nadto d owód: umowa ramowa k. 31-32, regulamin udzielania pożyczek k. 33-34, tabela k. 35, formularz informacyjny k. 39-42, potwierdzenie wykonania przelewu k. 28 , 29, kserokopia dowodu k. 36-37

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało uwzględnieniu częściowo, a mianowicie co do kwoty 500 zł wraz z odsetkami umownymi za opóźnienie, a w pozostałym zakresie zostało oddalone.

Okoliczności faktyczne sprawy pozostawały poza sporem. Nie było przez pozwanego kwestionowane, że strony zawarły umowę pożyczki na warunkach przedstawionych przez powódkę, a mianowicie, że powódka udzieliła pozwanemu pożyczki w kwocie 500 zł, na okres 30 dni z terminem zwrotu do 8 lipca 2015r., a opłata za udzielenie pożyczki została ustalona na 125 zł. Nie było sporu również co do tego, że pozwany nie zwrócił należności wynikających z umowy. Kwestią wymagającą rozstrzygnięcia było to, czy zasadne jest roszczenie powódki o zapłatę kwoty 125 zł stanowiącej opłatę za udzielenie pożyczki.

Podstawę prawną żądania stanowi art. 720 § 1 k.c. Zgodnie z tym przepisem przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Wynagrodzenie za udzielenie pożyczki nie jest elementem istotnym umowy pożyczki, może stanowić dodatkowe postanowienie umowne wprowadzone przez strony.

W danym przypadku wynagrodzenie za udzielenie pożyczki zostało określone jako opłata za udzielenie pożyczki, której wysokość wynika z Tabeli stanowiącej integralną część umowy. Poszczególne stawki opłaty uzależnione są od kwoty pożyczki i okresu pożyczki. Dla kwoty 500 zł na okres 30 dni opłata wynosi 125 zł. RRSO dla takich warunków pożyczki wynosi 1410,33 %. Zdaniem strony pozwanej postanowienie umowne określające opłatę za udzielenie pożyczki na kwotę 125 zł jest nieważne, gdyż stanowi obejście przepisów o odsetkach maksymalnych.

Zgodnie z art. 359 k.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy stron, stosownie do § 1 odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy, gdy to wynika z czynności prawnej albo z ustawy, z orzeczenia sądu lub z decyzji innego właściwego organu. Jeżeli wysokość odsetek nie jest w inny sposób określona, należą się odsetki ustawowe, jednakże maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne) (§ 2 i 2¹). Jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą

się odsetki maksymalne (§ 2²). Postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych, także w razie dokonania wyboru prawa obcego. W takim przypadku stosuje się przepisy ustawy (§ 2³).

Przepis ten określa górną granicę tzw. odsetek kapitałowych tj. odsetek należnych za okres przed terminem wymagalności kapitału. Odsetki te stanowią wynagrodzenie za korzystanie z cudzych pieniędzy. Jako świadczenie uboczne wobec należności głównej mogą jednocześnie pełnić funkcję waloryzacyjną, odszkodowawczą, gwarancyjną i dyscyplinującą. Ustawą z dnia 7 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 157, poz. 1316) został znowelizowany kodeks cywilny przez wprowadzenie przepisów art. 359 § 2¹–2³, które ze skutkiem od 20 lutego 2006 r. znacząco ograniczyły swobodę zastrzegania odsetek wynikających z czynności prawnej. Celem tego unormowania jest przede wszystkim ochrona dłużnika przed odsetkami lichwiarskimi.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (§ 3).

Przenosząc powyższe regulacje na grunt niniejszej sprawy Sąd uznał, że postanowienia umowy łączącej strony, określające wysokość opłaty za udzielenie pożyczki są nieważne, gdyż prowadzą do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych oraz godzą w naturę stosunku pożyczki. Jak wyżej wskazano wynagrodzenie za udzielenie pożyczki nie jest elementem istotnym umowy pożyczki. Nie oznacza to, że nie może zostać wprowadzone do danej umowy pożyczki przez strony. Jednakże zasada swobody umów nie daje w tym zakresie pełnej dowolności. Zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. W tych granicach strony umowy pożyczki uprawnione są do ujęcia w umowie postanowień obejmujących wynagrodzenie (opłatę) za udzielenie pożyczki. Istota umowy pożyczki gotówkowej sprowadza się do udostępnienia przez pożyczkodawcę na rzecz pożyczkobiorcy określonej sumy pieniędzy na ustalony okres i jej zwrotu po tym czasie. Strony mogą ustalić dla pożyczkodawcy wynagrodzenie, lecz winno ono odpowiadać zakresowi obowiązków pożyczkodawcy i uwzględniać ewentualne koszty, jakie w związku z udzieleniem pożyczki musiał ponieść. Ponieważ przedmiotem świadczenia pożyczkodawcy jest suma pieniężna, przy ustalaniu obowiązków stron istotne są regulacje zawarte w art. 359 k.c. dotyczące odsetek kapitałowych. Przepis ten wpływa na zakres świadczeń stron wskazując, że wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może przekraczać odsetek maksymalnych. Świadczenie dodatkowe przy umowie pożyczki w postaci wynagrodzenia (opłaty) za udzielenie pożyczki, winno być zatem świadczeniem wyważonym co do wysokości, odpowiednim do zakresu świadczeń i obowiązków pożyczkodawcy, a także pozostawać w odpowiedniej proporcji do kwoty pożyczki. Zdaniem Sądu opłata w wysokości 125 zł za udzielenie pożyczki w kwocie 500 zł na okres 30 dni walorów tych w sposób oczywisty nie spełnia. Opłata ta stanowi 1/4 sumy pożyczki udzielonej na bardzo krótki okres czas. Powódka nie wykazała, ani nawet nie twierdziła, że opłata ta uwarunkowana jest kosztami, jakie w związku z udzieleniem pożyczki musiała ponieść. Z okoliczności sprawy należy raczej wnosić, że koszt udzielenia pożyczki jest niewielki i wiąże się przede wszystkim z przekazaniem środków pieniężnych na konto pożyczkobiorcy. Powódka niewątpliwie musi nadto ponosić koszty swojej działalności, w tym opłaty za korzystanie z serwisu internetowego, jednakże z uwagi na udzielanie pożyczek wielu podmiotom, koszty w tym zakresie rozkładają się na poszczególne umowy i w ten sposób stają się z pewnością nieznaczące. Zastosowanie regulacji o odsetkach maksymalnych powoduje, że świadczenie z powódki z tego tytułu za okres udzielenia pożyczki wynosiłoby w przypadku umowy stron niewiele ponad 4 zł (500 zł x 10 % w stosunku rocznym : 12 miesięcy). Opłaty za udzielenie pożyczki wynoszącej w danym przypadku 125 zł nie da się zatem pogodzić z istotą umowy pożyczki oraz przepisami o odsetkach maksymalnych. Brak jest faktycznego, jak również prawnego uzasadnienia dla takiej opłaty. Należy podzielić stanowisko pozwanego, iż opłata ta – będąca jedynym, oprócz opłaty rejestracyjnej wynoszącej 1 grosz, kosztem pożyczki – stanowi obejście przepisów o odsetkach maksymalnych i godzi w naturę umowy pożyczki, a jej celem jest uzyskanie przez pożyczkodawcę wynagrodzenia nieadekwatnego do spełnionego świadczenia. Z tych

przyczyn postanowienia umowy regulujące tę opłatę są zgodnie z art. 58 § 1 i 3 k.c. nieważne, a co za tym idzie nie wiążą pozwanego i nie mogą stanowić podstawę żądania.

Wobec powyższego Sąd uwzględnił żądanie jedynie co do niespornej kwoty 500 zł odpowiadającej wysokości niezwróconej pożyczki. Sąd uwzględnił również roszczenie o odsetki od tej kwoty w wysokości ustalonej w umowie. Zgodnie z art. 481 § 1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Według § 2 jeśli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona należą się odsetki ustawowe. Jednakże gdy wierzytelność jest oprocentowana według stopy wyższej niż stopa ustawowa, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie według tej wyższej stopy. Przepis ten uległ zmianie od 1 stycznia 2016r. i stanowi, że jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych. Jednakże gdy wierzytelność jest oprocentowana według stopy wyższej, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie według tej wyższej stopy. Jednocześnie od 1 stycznia 2016r. ustawodawca ograniczył wysokość odsetek za opóźnienie wprowadzając § 2¹, który stanowi, że maksymalna wysokość odsetek za opóźnienie nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie (odsetki maksymalne za opóźnienie). Strony w tym przypadku strony w § 5 pkt 6 umowy ramowej postanowiły, że odsetki za opóźnienie wynosić będą 10% jednak nie więcej niż czterokrotność stopy lombardowej NBP, co mieści się w granicach określonych przytoczonych wyżej przepisów § 2 i 2¹.

Orzeczenie o kosztach procesu zapadło na podstawie art. 100 zł. Koszty poniesione przez strony zostały stosunkowo rozdzielone między stronami, odpowiednio do stopnia, w jakim wygrały proces tj. powódka wygrała w 4/5 części, a pozwany w 1/5 części.

Do kosztów powódki należały: opłata od pozwu 30 zł, wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w stawce minimalnej wynoszącej 180 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa 17 zł, łącznie 227 zł, pozwany zaś poniósł w analogicznej wysokości koszt działania pełnomocnika procesowego i opłaty od pełnomocnictwa, łącznie 197 zł. Powódce należy się zatem zwrot kwoty 181,60 zł (227-45,40), a pozwanemu 39,40 zł (1/5 x 197). Po wzajemnym rozliczeniu zasądzono na rzecz powódki kwotę 142,20zł (181,60 – 39,40).